

HRVATSKI glasnik

Godina XXIII, broj 7

21. veljače 2013.

cijena 200 Ft

 Baština, prilog
Hrvatskoga glasnika
I-VIII.
*Život je
maskenbal...*

*Detalj s ovogodišnjeg
Ophoda bušara u Mohaču,
stoljetnog običaja šokačkih Hrvata*

Komentar

Narodnosna strategija

Na Vladin poticaj, a uključivanjem civilnog društva, utemeljena je Radna skupina odgovorna za narodnosna pitanja. Zadaća iste bila bi ubuduće svojim prijedlozima pravnih propisa i stručno-političkim savjetima pomagati Vladin rad, te pripremu koncepcije narodnosne politike. *Osim Vladinih predstavnika, na osnivačkoj su sjednici sudjelovali predstavnici romske, njemačke i hrvatske zajednice, odnosno organizacije koje se bave zastupanjem mjesnih prava te ostvarivanjem prava na polju znanstvenog i umjetničkog života.*

Dakako, svaki takav i sličan poticaj ohrabruje, ali jednako tako, na temelju dosadašnjih iskustava, ona u nama izaziva i sumnju glede ostvarivanja zadanih ciljeva.

Predsjednik Radne skupine, zamjenik državnog tajnika odgovoran za narodnosna pitanja i civilne veze Csaba Latorcai, od nazočnih je zatražio da pomno prate usadivanje narodnosnih prava u praksu, i ako drže potrebnim, daju svoje prijedloge.

Sve to lijepo zvuči, međutim ako uzmemo da je za to i u proteklom razdoblju bilo mogućnosti, a da mnogi od prijedloga nisu uzeti u obzir pri donošenju najvažnijih zakona i propisa u svezi s pravima narodnosti, onda se ne zavaravamo, i ne očekujemo previše od novopokrenutog poticaja.

No nikako ne možemo posustati jer ostvariti ćemo samo ona prava, i u onolikoj mjeri, za koja se sami izborimo. Stoga moramo nastojati što više pridonijeti izradi i oblikovanju strategije narodnosne politike, koju Vlada želi napraviti do kraja ove godine, a među čijim glavnim ciljevima ističe usporavanje asimilacije, te jačanje narodnosne autonomije.

Na sjednici je bilo riječi i o izmijenjenom izbornom zakonu, o uvođenju povlaštene kvote, te o tome da se izbori za narodnosne samouprave mogu održati samo onda ako nazočnost pojedine narodnosti u naselju potkrepljuju i podaci popisa pučanstva. Zamjenik državnog tajnika uz ostalo reče kako je Središnji statistički ured (KSH) obećao objavljivanje narodnosnih podataka do kraja ožujka, tako će se znati u kojim se naseljima 2014. godine mogu održati izbori za narodnosnu samoupravu. Prema zakonu, izbori se mogu održati ako se prigodom popisa pučanstva u danome naselju najmanje 30 osoba izjasnilo pripadnikom iste narodnosti.

U razgovorima je dotaknuto i pitanje odnosa samouprave naselja i narodnosne samouprave, s obzirom da je bilo više prijava kako ima takvih naselja u kojima se narodnosne samouprave ne tretiraju ravnopravno, pokušavaju se miješati čak i u proračun narodnosne samouprave. Prema riječima zamjenika državnog tajnika, u takvim slučajevima potrebno je obratiti se nadležnome Vladinu uredu. Kako reče, s tim u vezi nedavno su poslali okružnicu radi ujednačenog tumačenja zakona.

Dodajmo kako će radna skupina iduću sjednicu održati potkraj travnja ili početkom svibnja. Zato svi na posao, prikupimo i dostavimo svoje primjedbe, prijedloge nadležnima. Drugo je pitanje hoće li se oni prihvatiti, ostvariti u praksi, ali to već nije naša odgovornost.

Stipan Balatinac

„Glasnikov tjedan“

Errare humanum est. Tko radi, taj i griješi. Onaj tko ne radi, ne može mnogo griješiti, tek prigovarati i nalaziti načine osporavanja rada onih koji rade kako bi njegov nerad bio manje vidljiv. Tako i ja često griješim. Listajući svoje napise unatrag, opazila sam kako činim najčešće sadržajne greške u imenovanju mjeseci. Pa tako nerijetko primjerice svibanjski događaj pišem kako će se dogoditi u travnju, a za veljaču kako je ona siječanj. Stari bi me Latini poučili kako je to „lapsus calami“ (pogreška u pisanju), a facebook generacija moju grešku u dobroj namjeri bi nazvala „slip of the pen“. *Verba volant, scripta manent* (riječi lete, a ono što je napisano ostaje). Ona, upravo ta generacija, me je nedavno i upozorila na moj, ja ga nazivam tako,

biše svršeni. *Perv(a)rb v ferverb.*

Na prijedlog države Bangladeš Ujedinjeni su narodi 1999. godine 21. veljače proglasili međunarodnim danom materinskoga jezika. Službeni jezik u Bangladešu je urdut premda je materinski jezik Bangladešana bengali. Zbog čega na ovome našem planetu ima toliko različitih materinskih jezika, zbog čega je svakom pjesniku i svakom djetetu najbliži i na njemu najljepše zvuče riječi na materinskom jeziku. Zbog čega nijedan prijevod ne može dočarati zvučnost originala. Zbog čega ne možemo prevesti Omeginu pjesmu Gyöngyhajú lány na hrvatski jezik, pa da zvuči tako dobro kao na mađarskome.

Zbog čega na ovome našem planetu ima toliko različitih materinskih jezika, zbog čega je svakom pjesniku i svakom djetetu najbliži i na njemu najljepše zvuče riječi na materinskom jeziku. Zbog čega nijedan prijevod ne može dočarati zvučnost originala.

„lapsus calami“. Istina je: *verba volant, scripta manent*. Stoga još jednom, znajući kako je *sic itur per aspera, ad astra*.

Dan 22. veljače 1483. važan je nadnevak hrvatske knjige. Dovršeno je tiskanje prve knjige na hrvatskom jeziku: *Misal po zakonu Rimskoga dvora*. Prva je hrvatska knjiga tiskana 1483. godine. Prije 530 godina. Nije ona tek prva hrvatska tiskana knjiga (inkunabula), nego je ona i najstariji katolički misal u Europi koji nije otisnut latinicom ni latinskim jezikom. Zbilo se to svega tri desetljeća, točnije 28 godina nakon Gutenbergova izuma. Tiskana je na glagoljici, u dvije boje: crvenoj i crnoj. Sačuvano je jedanaest primjeraka ove knjige: šest u Zagrebu,

Zbog čega pjesnik riječ more u pjesmi ne želi prevesti kao tener. Jamu kao gödör. Radi se o nijansama i bojama, o genetskom kodu što ga možemo prenijeti na potomke tek ako prenosimo i znanje jezika, materinskoga jezika. Jezika koji „žubori“ kroz naš život od kolijevke pa do groba.

Jezika materinskoga kojemu pjesnik pjeva: U tebi sam vijek svoj proživio, / Drevni i lijepi jeziče Hrvata: / Rođen na morskom pragu tvojih vrata, / Polako sam te, uz trud, osvojio. (...) Pa, uzdignut nad zipkom i nad grobom / Da u tebi dišem i da živim s tobom, / I onda kada me više biti neće.

Branka Pavić Blažetin

BUDIMPEŠTA – Kulturno i stručno povjerenstvo UNESCO-ova Mađarskog nacionalnog odbora u suradnji s Mađarskom akademijom znanosti i Višejezičnim istraživačkim centrom jezičnog instituta narečene Akademije, mađarsko predstavništvo British Councila te Nacionalni institut za javnu prosvjetu i javne zbirke u povodu Međunarodnog dana materinskoga jezika, 21. veljače, u Akademijinu sjedištu organizira konferenciju pod nazivom Kulturna i jezična raznolikost, mogućnosti i prepreke u Karpatskom bazenu. Plenarna predavanja, rasprava i okrugli stol obilježiti će konferenciju čija je namjera osvijetliti posebnosti povijesne, i društvene pozadine narodnosnih jezika spomenutoga prostora s posebnom pozornošću na položaj materinskoga jezika narodnosnih zajednica u Mađarskoj, te naroda u Karpatskom bazenu i prekograničnih Mađara.

Aktualno

Utemeljena radna skupina za narodnosti

Dana 14. veljače, u konferencijskoj dvorani državnog tajništva za vjerske, narodnosne, civilne i društvene veze pri Ministarstvu ljudskih resursa prvi put je zasjedala tzv. tematska radna skupina za narodnosna pitanja. Naime sukladno s Vladinom uredbom 1039/2012. (II.22.) osnovan je okrugli stol za ljudska prava pri Ministarstvu javne uprave i pravosuđa. U okvirima toga odbora djeluje nekoliko skupina, među ostalim i tematska radna skupina za narodnosna pitanja. Delegirat

se moglo putem javnog natječaja koji je raspisan 28. rujna 2012. godine na portalu mađarske vlade. Članovi narodnosne skupine jesu predstavnici pojedinih civilnih udruga i Vladina tijela: Znanstveno i umjetničko društvo Roma, Neprofitna civilna udruga, Romska kulturna udruga „Panna Czinka“, Savez Hrvata u Mađarskoj, Krug pečuško-baranjskih Nijemaca u Mađarskoj, Neprofitna udruga žene za mađarsku nacionalnost, Ured pravobranitelja za temeljna prava, državno tajništvo za školstvo pri Ministarstvu ljudskih resursa, zamjenik državnog tajništva za narodnosne, civilne i društvene odnose pri Ministarstvu ljudskih resursa i Ministarstvo vanjskih poslova. Hrvatsku zajednicu u Mađarskoj zastupa predsjednik SHM-a Joso Ostrogonac. Predsjednik skupine Csaba Latorcai, zamjenik državnog tajnika za narodnosne, civilne i društvene odnose pri Ministarstvu ljudskih resursa, tražio je od nazočnih da prate provedbu Zakona o pravima narodnosti u praksi i smatraju li svrsishodnim, neka dostave svoje prijedloge. Bilo je potaknuto i pitanje odnosa mjesne i narodnosne samouprave budući da po informacijama, u pojedinim mjestima narodnosnu samoupravu mjesna ne smatra ravnopravnim partnerom, štoviše žele upravljati i njezinim proračunom.

Na sastanku je bilo riječi i o preinačenome Narodnosnom izbornom zakonu, uvođenju kvote s povlasticama, odnosno da će se

narodnosni izbori raspisati u onim naseljima u kojima je odista nazočna dana narodnosna zajednica. Po riječima zamjenika državnog tajnika, službeni podaci Državnoga statističkog ureda popisa pučanstva u vezi s narodnostima očekuju se potkraj ožujka te na osnovi tih podataka doznat će se u kojima će se mjestima raspisati narodnosni izbori 2014. godine. „Veselim se što se Savez Hrvata u Mađarskoj uspješno natjecao za delegata u radnu skupinu za narodnosna pitanja. Smatram kako je civilna sfera dobila mogućnost da se dokaže, da kaže svoje mišljenje te da bude uključena u pojedine tokove“ – reče za nas predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac. Mađarska vlada do kraja ove godine namjerava sastaviti svoju narodnosnopolitičku strategiju, i među važnijim pitanjima je usporevanje asimilacije te podupiranje narodnosne autonomije. Delegati pojedinih udruga i tijela mađarske vlade do kraja ožujka trebaju dostaviti svoje prijedloge u pisanom odliku za Vladinu narodnosnopolitičku strategiju. Sljedeća sjednica tematske radne skupine za narodnosna pitanja bit će potkraj travnja ili početkom svibnja. O sastavu radne skupine, koja će sastaviti pismeni prijedlog Saveza Hrvata u Mađarskoj, donosi se odluka na idućoj sjednici Savezova predsjedništva.

Kristina Goher
Snimka: Ernő Horváth

Milanović primio gradišćanske Hrvate

Delegacija gradišćanskohrvatskih društava na poziv hrvatskoga premijera Zorana Milanovića (SDP) i članov hrvatske vlade bila je na informativni razgovori u Banski dvori na gornjem gradu Zagreba. Delegaciju su tvorili: zastupnici HKD-a u Gradišću, Hrvatskoga centra u Beču i Hrvatskoga štamparskoga društva kao i Dvojezične gimnazije u Borti.*

Zastupnici gradišćanskohrvatskih organizacijov informirali su premijera Milanovića kao i voditeljicu Ureda za Hrvate izvan Hrvatske gdju Dariu Krstičević i ministra obrane Kotromanovića o otvoreni pitanji u pogledu na bolje razvijanje postupanja glede daljnega opstanaka hrvatske nacionalne manjine u Austriji. Informirali su premijera Republike Hrvatske o projektu «Gentleman kravata» (izložba u povijesti kravate), o potrebi daljnjih hrvatskih asistenc-učiteljev/ic na hrvatski škola u Gradišću, posebice za gimnaziju u Borti; o projektu hrvatskoga školskoga sustava za Beč i o potrebi potpore hrvatskim medijam, a posebice i hrvatskim tiskanicam na primjeru Hrvatskih novin (ur.)

www.hrvatskenovine.at

BAJA – Sukladno odredbama Statuta Saveza Hrvata u Mađarskoj, predsjednik tijela Joso Ostrogonac sazvao je sjednicu Predsjedništva za petak, 22. veljače, u 10.30 sati, u zgradi Čitaonice. Za sastanak se predlaže ovaj dnevni red: 1. Izvješće o radu SHM-a za 2012. godinu. 2. Financijsko izvješće SHM-a za 2012. godinu. 3. Plan rada SHM-a za 2013. godinu. 4. Razno.

PETROVO SELO – Talentirana mlada ekipa Petrovoga Sela s imenom »Talentumok« lani se je pred Vazmi u domaćem, potom pak još u nekoliko okolnih sel predstavila s jačkom i muzičkom pratnjom u Rock-Passiu, kojega potpisuje Gábor Fodor. S ovim neobičnim koncertom naši mladi opet će se ganuti u korizmi i najprije će 2. marčijuša, u subotu, početo od 18.30 uri nastupati u ugarskom naselju Devesceru. Drugi dan, u nedilju, od 16 uri židanska publika čeka Petrovišćane. Kako smo dalje doznali od mjesnoga farnika Tamása Várhelyia, grupa će 16. marčijuša, u subotu, na jedan dan još i dvakrat nastupati. Otpodne, od 16 uri u susjednom selu Jakovi, a uvečer od 19 uri u Gornjem Četaru. 23. marčijuša, u subotu, od 9 uri dvorana sambotelske Gimnazije Sv. Norberta Premonstratskoga zove zainteresirane ljude na predstavu, dokle na Veliki petak koncert će moći još jednoč pogledati i poslušati i u Petrovom Selu. Talentumom u postu je predviđen još jedan koncert i u sambotelskoj tamnici.

BUDIMPEŠTA – Hrvatski umjetnički plesni ansambli „Luč“ pokrenuo je humanitarnu akciju za pomoć bolesnom Janeku Jámboru, sinu Anet Hodovan, bivše gimnazijalke budimpeštanske Hrvatske gimnazije. Plesači, vođeni namjerom plemenitosti, u četvrtak, 28. veljače, s početkom u 19 sati, u predvorju budimpeštanske Hrvatske škole priređuju dobrotvornu Hrvatsku plesnu večer. Pridružite se dobrotvornoj akciji i umjesto ulaznice uplatite novčani dar. Prikupljeni prihod namijenjen je Janekovu liječenju.

BUDIMPEŠTA – Jedan od najvećih turističkih sajmova u regiji, sajam Utazás 2013 (Putovanje 2013), održava se u Budimpešti od 28. veljače do 3. ožujka s nizom sadržaja. Uz gastro i turističku ponudu zemalja koje mu sudjeluju, kako izjavljuju organizatori s pet kontinenata, tu je i niz kulturnih sadržaja. Ove su godine počasni gosti sajma Slovačka i grad Nyíregyháza, a grad koji predstavlja svoje kulturne ponude jest Kalača. Na sajmu svake godine sudjeluju i turističke zajednice iz Hrvatske, i to posredstvom predstavništva Hrvatske turističke zajednice u Mađarskoj koje vodi Marin Skenderović.

Skupni dar i skupni uspjeh vukovinsko-koljnofske školske suradnje

Drugo ljeto projekta „Posebna škola hrvatskoga jezika”

U koljnofskoj Dvojezičnoj školi učenikom 4. i 5. razreda, 25. januara, u petak, je bila održana neobična hrvatska ura. U zadnje klupčice su sjeli brojni poznati i manje poznati odraščeni ljudi ter još dodatno i učiteljice, a razred je bio nekako svečano obličen, nakinčen s hrvatskim zastavama. Slušala se je divna jačka o Hrvatskoj, a uz to se je štalalo i pominalo se je o pjesmi Hrvatska, iz pera Drage Ivaniševića. Prethodno ove ure su „posudjeni” učitelji iz partnerske vukovinske škole. Suzana Vranić i Dragan Živković su dva tajedne dugo djelali u okviru lani započetoga specijalnoga projekta „Posebna škola hrvatskoga jezika”. Podiljeno u svi razredi koljnofska dica su mogla čuti hrvatsku rič od izvornih govornikov. Hrvatski pedagogi su diozimali ne samo u podučavanju hrvatskoga jezika nego i u nastavi dodatnih školskih predmetov. O uspjehu ove skupne suradnje na dotičnoj uri su mogli dobiti jednu sliku pozvani zastupniki Seoske i Hrvatske samouprave, predstavnik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, školska delegacija iz Vukovine i pozvani gradišćanski novinari.

Na otvorenu uru su bili pozvani domaći funkcionari i učiteljice, predstavnik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti ter vukovinska pedagoška delegacija

U koordinaciji Osnovne škole Vukovine (unutar toga i partnerske škole Buševac) i Dvojezične škole „Mihovil Naković” u Koljnofu, na početku ljeta, sada već po drugi put, koljnofske učenike su učili gostujući pedagogi iz stare domovine, a u drugom dijelu ovoga projekta 4. razred će se odseliti iz koljnofske škole na jednotajedno buševčko školsko gostovanje. Ov školski projekt zasad je jedinstven u cijelom Gradišću, iako prlje je bilo već pokušajev i u drugi gradišćanski škola sa sličnim programi. Krešimir Matašin, ravnatelj Osnovne škole u Vukovini, nije samo veliki prijatelj Koljnofcev, nego i pravi svidik koljnofsko-buševčke suradnje, ka je započela pred devetnaestimi ljeti, još pod školskim ravnateljstvom Franje Pajrića st. On je na kraju otvorene ure sam projekt nazvao krunom svih nastojanj i spomenuo je i prethodna ljeta, kad su se narodili prik koljnofske škole i djelatni plani s Gradišćanskohrvatskim centrom u Beču, ali i s Hrvati u Slovačkoj. – Drago mi je da je ov projekt uspio, jer dica su i ovput dva tajedne imala profesore iz Hrvatske i za misedan dođu kod nas. Razumljivo je da onda u 4. razredu naš program malo minjamo, ali po hrvatski se uču sve one predmete ke i doma imaju. Svako otpodne ćemo obilaziti kulturne znamenitosti u Zagrebu, Krapini, Mariji Bistrici, odnosno koliko za ta tajedan uspijemo napraviti. Ufam se da je ov

projekt na neki način zašao u dugotrajne plane i programe naših škol, uz potporu Agencije za odgoj i obrazovanje ter i Ministarstva prosvjete. Po riči Krešimira Matašina, mogla bi koljnofska škola za dođuće ljeto dobiti još i više učiteljev, po dva za niže i gornje razrede. Zahvaljujući vukovinskom direktoru i njegovim privatnim vezam učeniki koljnofske škole od 1. do 4. razreda jedan dio hrvatskih udžbenikov dobili su za dar, a drugi dio im je kupila mjesna Hrvatska samouprava. Suzana Vranić skupa s kolegom Dragom Živkovićem je upeljana i u društveni žitak Koljnofa jur na mjesnom Hrvatskom balu, potom još dva tajedne su proveli u gradišćanskom selu. O doživljaji ovako su nam povidali: – Ja sam u Koljnofu stvarno prvi put. Morem reći da sam jako oduševljena od ljudi i kolege, što su me tako lipo primili, a o dici da i ne govorim. Oduševljena sam i od toga, koliko oni imaju volje i želje naučiti svoj hrvatski jezik.

Mislim da bi trebalo ovo sve podupirati da to ne nestane i da ova dica čim više dođu u Hrvatsku i da mi na sve moguće načine pomazemo da se ov jezik ne izgubi – je rekla učiteljica Suzana, ka je doma ostavila muža s dvoje dice, ali isto tako kako i nje kolega, odlučno je izjavila da bi se u Koljnof svakako volila vratiti. Za Dragana Živkovića, mladoga profesora, ovo je bilo novo iskustvo: – Od nedavno djelam u školi, ali kad sam se zaposlio, znao sam za suradnju škol Koljnofa i Vukovine, odnosno Buševca, i tako sam i ja uključen u ov projekt. Kad sam dolazio ovde, nisam imao pojma, koliko dica znaju hrvatski, tako da sam ugodno iznenadjen, jer većina njih jako dobro razumi hrvatski. Jako lipo smo sudjelovali i ufam se da će se sve to ponoviti. Nevjerojatno je zapravo da ste vi, Gradišćanci, uspjeli sačuvati svoj prelipi jezik tako dugo, to vjerojatno ne postoji nigdir na svitu. Tako da morate to očuvati i naučiti svoju dicu, sve više se pominati da se i nadalje podrži ta jezik – naglasio je gostujući učitelj hrvatskoga jezika i povijesti. Berislav Živković, prvi tajnik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, najvećim simbolom ovoga prostora drži uprav ta gradišćanskohrvatski jezik, koji ovde živi s nami, blizu petsto ljet. Po njegovom mišljenju ov i slični školski projekti imaju veliku vridnost i pozitivnu dimenziju za sve aktere, zavolj toga i Veleposlanstvo Republike Hrvatske podupira i u budućnosti ovakove inicijative. Agica Sár-

Krešimir Matašin, direktor vukovinske škole, i Agica Sárközi, domaća školska ravnateljica, vidu uspješnu budućnost i u njevoj suradnji

Suzana Vranić i Dragan Živković su dva tajedne dugo poučavali koljnofsku dicit

közi, direktorica domaće škole, pohvalno i zahvalno je govorila o vukovinsko-koljnofskoj dugoljetnoj suradnji i posebnoj školi

zagrižena za hrvatski jezik, da dostanu pozitivni dojam kad čuju nešto o Hrvatskoj, kad se pominaju na svojem jeziku i da tu motiva-

hrvatskoga jezika: – *To je zapravo naš dar i naš skupni uspjeh. Uspjeh dicit, odraščćenim, uspjeh Hrvatov u Ugarskoj i u Hrvatskoj. Ova suradnja pokaže, kako more jedno malo selo, mala škola i ustanova suradživati u interesu velike stvari. Iako se ovde mora računati i na volontersko djelo, velikoj volju, a i na žrtvovanje, mi imamo veliki profit iz ovoga projekta. Naš cilj je da naša dicit budu*

ciju, prema svemu što je hrvatsko, držimo budnom u nji. Do toga cilja polako, korak po korak hodamo i čvrsto se ufamo da za naše ideje ubuduće ćemo najiti i izvore ter naticanija Europske Unije.

Koordinatorica ovoga projekta, a ujedno i učiteljica hrvatskoga jezika Ingrid Klemenšić, spodobno direktorici, odličnim je ocijenila dvotajedno gostovanje vukovinskih pedagogov i na kraju otvorene ure, isto tako kot i lani, pod nje peljanjem slijedila je mala tamburaška svetačnost.

Učenici 4. razreda jur sigurno nestrpljivo čekaju putovanje prijateljem u Buševac, što se sve bolje približava. Nastojanja i negda-negda i napori su prik moći za spašavanje i održavanje hrvatskoga jezika u Koljnofu, ali s druge strane i lako, ako imate prijatelje i školske partnere iz Buševca, odnosno Vukovine. Obadvi strane moru biti gizdave na ovo prijateljstvo!

- Tiho -

Nardanci kreiraju svoju budućnost

Izgradnja biciklističke staze i stanice iz EU naticanj

Stari-novi projekt je pobijedio na naticanju Europske Unije, kojega su htili ostvariti jur i političke odluke pred nekoliko ljet, ali onda nije uspio. U tom prvom projektu, čiji su i plani jur bili gotovi, izgradila bi se biciklistička cesta od Šoprona sve do Štajerske. U ovom pobjedničkom slučaju Seoska samouprava Narde skupa s Bortom, Steiermarkom i Sambotelom će moći oblikovati zasanjanu stazu s biciklističkom stanicom u okviru EU-naticanja „Kreirajmo budućnost“, pod imenom „Prezgranični biciklistički doživljaj.“

Kristina Glavanić, načelnica Narde

– *Narda je zaistinu mala u ovom projektu, ali je na ključnom mjestu pokidob povezuje Ugarsku i Austriju – povida mi načelnica Narde Kristina Glavanić i nastavlja: – Iako je naš seoski proračun bio lani samo od 36 milijun Ft, a ljetos nećemo dobiti ni toliko pinez, za investiciju oblikovanja biciklističke staze od 710 m i stanice s parkom i jezerom za počivanje biciklistov, dostali smo na ovom projektu oko 180 000 eurov. Znamo da neće nam biti lako sve ovo napraviti, ali ja mislim da moramo ishasnovati svaku priliku što nam nudja žitak. Kako objašnjava seoska peljačica, ona sama na početku nije vjerovala u biciklistički turizam, ali u zadnji ljeti promet na dvokolca se je povećao*

med Nardom i Čembom na postojećem putu, iako je na njemu samo šoder bio posipan. Kako kaže, s partnerskom općinom Čembom u susjedstvu je bio veći kontakt za vrime Željeznoga zastora, kad su ljudi morebit i više potribovali jedan drugoga, ali za zblizavanje će služiti i ova nova mogućnost povezivanja. Ljudi u Austriji vjerojatno su prlje otkrili smisao športskoga žitka nego mi, zato im je i pozitivan stav prema pišačenju, bicikljanju, a više se gleda i na zaštitu okoliša. Kristina Glavanić misli da ov put more bit važan ne samo za susjede nego i za cijelu regiju i za sve te djelatnike ki se svako utjro ganu na djelo u susjednu Austriju. Zvana toga zato se strahuje da će i poljo-djelci rado hasnovati ovu buduću stazu, ali nijedna strana nije za to da traktori i veliki mašini se vozu ovde. Namjerava se najiti najbolje rješnje da zato i ovi djelači dojdou do svojega zemljišća u hataru. – *Zahvalna sam bivšemu birovu u Čembi, Joški Čenčiću, jer on je jako čuda djelao da smo konačno zašli do ovoga projekta, a i lani odibrani načelnik se jako trsi da se otpru ove zelene granice. Mogli bi nam reći, zašto jezero i park za bicikliste, ali ja mislim, ako smo već varšto*

začeli, imamo zemlje ke pripadaju samoupravi i tribali bi i te urediti. Imamo svoju vodu za jezero, ovu mogućnost pravoda se šika ishasnovati – veli moja sugovornica, od koga doznajemo nadalje da svečano potpisivanje ovoga projekta slijedi 25. februara, u pondiljak, u deset uri u općinskom uredu Borte. Zatim se ide na dokumentaciju i u najvećem zaufanju se začmu djela u nardansko-čemsom hataru, početkom aprila. Nardanci bi volili održati svečano prikdavanje nove biciklističke staze i stanice krajem ljeta, skupa s postavljanjem i blagosavljanjem Križa pomirenja, koji je i dovidob stao blizu granice, ali driveni križ su zničile vrimenske neprilike. – 90. godišnjica je tomu da su se po sramotnoj Trianonskoj pogodbi vjerna sela u ovoj zoni znova vratila k Ugarskoj. Mi nismo u januaru napravili nikakovu proslavu za ov jubilej, zato i mislimo da će imati i ova predaja biciklističke staze simbolično značenje: da nam se otvaraju nova vrata, ne moramo se bojati da će nas simo-tamo priključiti, kad konačno svi živimo u jednoj europskoj zajednici – veli Kristina Glavanić. A na nami je da na dvokolca dočekamo veliki svetak, koji će vjerojatno biti još jedan u nizu nepozabljivih događajev u svakidašnjici ovoga maloga južnogradišćanskoga naselja.

-Tiho-

U ovoj prelipoj okolici će se moći voziti biciklisti na pravom putu jur krajem ljeta (foto: Kristina Glavanić)

Ophod bušara u Mohaču

Tradicija i festival svjetske nematerijalne kulturne baština

Prema procjenama organizatora, 10. veljače osamdesetak tisuća ljudi pratilo je glavni, nedjeljni program ophoda bušara u Mohaču. U svečanoj povorci središtem grada sudjelovalo je oko 1100 maškara, a među njima više od 900 bušara. Ni nevideno mnoštvo u središtu grada, zbog čega je kretanje posjetitelja povremeno ograničeno, nije pokvarilo veličanstveno veselje s mohačkim bušarima. Međutim dva su kulturna događaja obilježila ovogodišnji Ophod bušara u Mohaču. Prvo, otvorenje stalnog i privremenog postava „Narodna nošnja i umjetnost Hrvata, Srba i Slovenaca, Ophod bušara u Mohaču, larfe iz zbirke muzeja”, a drugo, predstavljanje prvoga gajdaškog CD-a, nosača zvuka Orkestra Mišina „Oj, gajdašu, Starinska glazba Mohača” i CD-a Tamburaškog sastava „Šokadija”.

Tradicija i privlačna turistička priredba kao dio svjetske nematerijalne kulturne baštine

Ophod bušara u Mohaču, velika i nadaleko poznata gradska pokladna priredba, izrasla na običaju mohačkih Šokaca, koju je UNESCO (Organizacija za odgoj, znanost i kulturu Ujedinjenih naroda) u jesen 2009. uzeo na reprezentativni popis nematerijalne svjetske kulturne baštine, ove je godine održana od 7.

do 12. veljače. Time su završena pokladna zbivanja, odnosno obilježen kraj zime, a najavljen dolazak proljeća, i početak korizmenog razdoblja.

S domalo stotinu raznih programa na tri-desetak gradskih mjesta priredba je i ove godine obogaćena svečanim povorkama brojnih bušarskih skupina, ali i zamaskiranih mohačkih Šokica odjevenih u izvornu narodnu nošnju, te nizom popratnih sadržaja, poput obrtničkih radionica, izložaba, folklor-nih programa i nastupa na otvorenome, a svake večeri s plesničicom.

Kao što je poznato, maskiranje je glavno obilježje poklada i pokladnih običaja, pa i mohačkih bušara s prepoznatljivim larfama (izrezbarenim maskama od drveta), sa svrhom da zastraši, da otjera i zle duhove, i zimu, a sve to uz bučenje klepetaljka-

ma i drugim napravama, na kraju spaljivanjem pokladnoga lijesa, koji simbolizira zimu, na lomači. Prema predaji bušari su sudjelovali i u istjerivanju Turaka, stoga čuvaju spomen i na taj povijesni događaj.

Kao što je to već uobičajeno, među glavnim sudionicima i ove su godine bile udruge i ustanove mohačkih Hrvata: Čitaonica mohačkih Šokaca, bušarska skupina „Poklade”, Hrvatska samouprava, KUD-ovi „Zora” i „Mohač” Tamburaški sastav Šokadija, Dječja plesna skupina i Plesno društvo Šokačke čitaonice.

Međutim dva su kulturna događaja posve sigurno obilježila ovogodišnji Ophod bušara u Mohaču.

Otvorenje stalne i privremene izložbe u novoj muzejskoj zgradi

U organizaciji Grada Mohača i Muzeja Dorotty Kanizsai, 7. veljače u novoj zgradi Muzeja u Kisfaludyjevoj 9 upriličeno je svečano otvorenje stalnog i privremenog postava „Narodna nošnja i umjetnost Hrvata, Srba i Slovenaca, Ophod bušara u Mohaču, larfe iz zbirke muzeja”. Nakon pozdravnih riječi

dogradonačelnice Erike Bodor Kovács, izložbu je otvorio Jakša Ferkov, ravnatelj Muzeja.

U okviru stalne izložbe predstavljena je narodna umjetnost Hrvata, Srba i Slovenaca u Mađarskoj po regijama. Stalnim postavom prikazuje se bogatstvo narodne nošnje raznih hrvatskih subetničkih skupina, ali su u lijepom broju izložene i druge rukotvorine, tkanine i vezovi, rabljeni u svakodnevnom i blagdanskim prigodama. Omjerno prema brojčanosti triju narodnosti u Mađarskoj, najviše je hrvatskih predmeta. Posebni dio čini izložba keramičkoga blaga, od kojih se ističe nadaleko poznata mohačka crna keramika, te od drveta izrezbarenih uporabnih predmeta.

Predstavljen prvi gajdaški CD

U okviru prigodnog koncerta koji je održan 8. veljače u Kossuthovu kinu, predstavljen je prvi gajdaški CD, nosač zvuka Orkestra Mišina „Oj, gajdašu, Starinska glazba Mohača“, objelodanjen u izdanju Samouprave grada Mohača i gorjanske Udruge glazbene starine, a s potporom mohačke Hrvatske samouprave. Nakon pozdravnih riječi mohačkoga gradonačelnika Józsefa Szekóa, nosač zvuka prikazao je Gábor Eredics, voditelj Orkestra Vujičić, profesor Katedre za narodnu glazbu pri Glazbenoj akademiji Ferenca Liszta. Domaćini koncerta bili su orkestri Mišina i Šokadija, a koncert su svojim nastupom uljepšali Trio Jasen, Zsombor Horváth, Gábor Shulteis i članovi KUD-a „Mohač“. Svojom nazočnošću koncert su uveličali i uzvanici, među njima i Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu.

Jedno predstavljanje, a dva nosača zvuka

Kako nam uz ostalo reče voditelj orkestra Zoltan Horvat, bilo je jedno predstavljanje, a predstavljena su dva nosača zvuka. Naime s potporom mohačke Hrvatske samouprave ovih je dana objelodanjen i nosač zvuka Tamburaškog sastava „Šokadija“. Posrijedi je retrospektiva petogodišnjeg, odnosno sedmogodišnjeg rada orkestra budući da je obrađen koncert uživo otprije dvije godine. Na koncertu u povodu prvoga gajdaškog nosača zvuka nastupili su zajedno s Orkestrom Mišina. Na prvom gajdaškom CD-u ponajprije su gajdaške melodije, pjesme i plesovi, ali osim puhačkih zastupljena su i žičana glazbala poput tambure, korabice, dvojnice, okarine. Budući da su zajednički snimili dva bloka, tako su i oni sudjelovali na spomenutom koncertu.

Veselje s bušarima – od Malih poklada do pokladnog utorka

Već po običaju, Ophod bušara otvoren je na Male poklade pohodom malih bušara jankela 7. veljače, kada je pokladna povorka krenula

ispred Šokačke čitaonice do Széchenyieva trga gdje je priređena pokladna zabava i predstavljani su dječji bušari. Istoga dana, po običaju, u klupskim prostorijama održana je i redovita godišnja skupština Čitaonice mohačkih Šokaca kojoj je nazočilo umalo 80 članova. Na naše zanimanje predsjednik Đuro Jakšić uz ostalo nam reče kako se članstvo okupilo u velikom broju, kao nikada do sada od njezina utemeljenja. Tom je prigodom obilježena i 20. obljetnica prve skupštine, pri čemu su zahvalili i Matiji Citi, koji je zaslužan što je Čitaonica vraćena mohačkoj Šokadiji. Na temelju izvješća vodstva, članstvo je prihvatilo lanjski rad udruge koji je ocijenjen uspješnim, a uz već tradicionalne priredbe, među planovima za ovu godinu istaknuti su i neki novi programi. Izražena je želja da se niz tradicionalnih programa proširi i s jednom priredbom šokačke gastronomije, koja bi se organizirala u listopadu ove godine, vezano za berbenu tradiciju.

Najviše posjetitelja ponovno je privukla središnja svečanost, u nedjelju, 10. veljače. U Kossuthovu Kinu priređen je uobičajeni narodnosni folklorni program, u kojem su uz druge nastupili HKUD iz Belog Manastira, KUD „Mohač“, Omladinski bunjevački KUD iz Gare, Izvorna kulturna udruga Ladislava Matuška iz Kukinja i KUD „Sumarton“. Na Széchenyievu trgu upriličena je šokačka plesničnica na otvorenome pod vodstvom Stipana Darašca, a uz Orkestar „Poklade“. Iza podne kod Šokačke skele nastupili su KUD-ovi i bušarske skupine, a uslijedio je već poznati prelazak bušara čamcima preko Dunava, zatim je slijedilo polaganje vijenca kod spomen-ploče „Patak“. Nakon okupljanja bušara i pokladnih skupina u ranim popodnevima satima, uslijedio je svečani mimohod bušarskih skupina središtem grada preko Széchenyieva trga do skele, te polaganje pokladnog lijesa na vodu. Poslije se mnoštvo vratilo na

Széchenyiev trg gdje je pokladni lijes spaljen na lomači, uz ples, odnosno bušarsko kolo. Navečer je na Šokačkom balu u velikoj dvorani Umjetničke škole «Schneider» goste zabavljao Orkestar „Juice“, a u programu nastupio KUD „Sumarton“ iz Sumartona.

Na pokladni ponedjeljak, 11. veljače, položen je vijenac kod spomen-ploče Anke Kršić u Šokačkoj čitaonici, uz govor predsjednika Đure Jakšića i pjevanje Vivien Gráf, koju je pratio Orkestar „Šokadija“. Uslijedio je obilazak šokačkih domova na Kolišću i okolnim ulicama.

Na pokladni utorak, 12. veljače, nakon okupljanja u ranim podnevnim satima na Kolišću i povorke bušara središtem grada, na Széchenyievu trgu nastupili su KUD „Zora“, zatim mohački tamburaški orkestri, a uslijedilo je već uobičajeno paljenje lomače i spaljivanje lijesa, odnosno poklada.

S. B.

Marko Dekić Bodoljaš

O pokladnom običaju mohačkih bušara

„Poklade su, poklade su, milo janje moje,
Barem da su, barem da su u godini troje...”

(Narodna)
(Epski spjev)

„U čast drevnoga mohačkoga šokačkohrvatskog
bušarskog običaja, koji je na temelju
UNESCO-ove odluke, počev od 2009. godine,
postao dijelom svjetske kulturne baštine”.

12. Bilo je to davno, kad su srid Balkana
S kršćanskim zemljama Turci ratovali,
I kad su Mađari protiv Sulejmana,
Tisuću i petsto i dvades't i šeste,
Na mohačkom polju krvcu prolivali,
Boreć se junački, život žrtvovali
Za svetu slobodu i za domovinu –
Gdje i kralj Ljudevit drugi gine
Kako to doliči rodoljubnom sinu,
Kako to doliči rodoljubnom sinu.

13. Slijedio je jaram turskih zulumčara
Sto i pedeset mukotrpnih ljeta.
Od silnih zlodjela patila je raja
Što joj je donijela turska sudba kleta.
U lancima nedužne u ropstvo nosili,
Od majka nejačku dicu otimali,
Janjičare ljute od njih odgajali.
U gradu Mohaču i na jugu cilom
Strah i trepet turski vladao je silom,
Strah i trepet turski vladao je silom.

14. U gradu je Šokadija vrlo dobro znala
Da su Turci Benu sebi pridobili,
Te da će im naneti mnogo zala.
Podlim doušnikom novcem unajmili.
A da niko ne bi zaludo nastrado,
Klonili su ga se ko vatre žive
Jer je zastrašivo i staro i mlado,
Potkazivo – ni dužne ni krive,
Šugi janjičaru – strasno i zlrado.
Šugi janjičaru – strasno i zlrado.

15. U svojoj nevolji Beno brže-bolje
Turskom veziru u pašaluk hita,
Za pomoć moleći svoga gospodara,
Nađe ga napitog, ali dobre volje,
Za razlog pomoći – ovaj – i ne pita,
Već krenu dvojica Maričinoj kući
Di se mladež u kolo zavela
I uz žice tamburice tiho pivajući,
Običajne – divojačko-šokačkog posila,
Običajne – divojačko-šokačkog posila.

16. Skoro veće da je zazorila zora,
Dva prikana, dva ljudska zlotvora,
Nađoše se usrid Maričina dvora.
Od imena Šuga, i kosa se diže,
Grdonosnijeg ne vidiste lika,
Teško onom tko mu u ručerde stiže,

Janjičara snažnog ko seoskog bika.
Kad je Alah pamet ljud'ma dodiljivo,
Izgleda da se Šuga, nije odazivo,
Izgleda da se Šuga, nije odazivo.

17. O Beni što bismo mogli reći?
Onizak, gangica, malokrvni žgolja,
Od kog je i patuljak mnogo veći,
U njemu je na stotinjak zolja,
Čovečuljak vazda nemirnoga duha,
Dobročinstvu zaglušenog sluha,
Licemjerstvu vičan, zna se,
Sebičan rasipnik, i to prve klase,
Sebičan rasipnik, i to prve klase.

18. Posilo je najzad svome stiglo kraju.
Razdragana mladež ka kućama hrlji,
Tamburaši – za dušu – zadnju zasviraju,
Na očigled dvaju nezvanih gostiju,
Matija Maricu i ljubi i grli.
Od ljubavi plamte, a što i ne kriju,
I ne sluteći sudbu koja im se priti,
Kad Beno sa zemlje tvrd kamen zaiti,
Matiju pogodi usrid čela bila,
Dok s' Šuga dograbi Maricina tila,
Dok s' Šuga dograbi Maricina tila.

19. Zaludno s' divojče svojski otimalo,
I uzalud je u pomoć, u nemoći zvalo.
Dugi sokak se je gusto zamračio,
Čičanje, vikanje, plakanje nije pomagalo.
Jedini spasitelj joj je Matija značio,
Ali on, siromah, usrid blata leži
Dok nad njime Beno vukodlački reži:
„Sad si mi dolijo, mrcino šokačka,
Visit češ, budalo, poput krivog mačka!
Visit češ, budalo, poput krivog mačka!”

20. Al kada se Mato snage dočepao,
Nesrićnog je Benu za gušu ščepao,
I kako ga lako mlatne iza šije,
I nogom ljudski po stražnjici ritne,
Nije znao Beno ni di je ni čiji je.
Zvizdice je vid'o, nepribrojne, sitne,
Bespomoć je bila, bogme, neminovna,
Usranko je vrišto poput škopnog ovna,
Obećavo Šugi blaga basnoslovna,
Obećavo Šugi blaga basnoslovna.

Nastavlja se

XIX. Dani hrvatskoga pučkoga teatra

Petroviski igrokazači opet u Hercegovcu

XIX. Dane hrvatskoga pučkoga teatra 22. i 23. februara organiziraju Hrvatska čitaonica Hercegovac uz suorganizaciju Hrvatske matice iseljenika i pokroviteljstvo Ministarstva kulture Republike Hrvatske ter Bjelovarsko-bilogorske županije i Općine Hercegovac. Polag domaće kazališne scene u Hrvatskom seljačkom domu u Hercegovcu će publika moći aplaudirati i gostom iz Subotice, Travnika i Staroga Grada. U ovu malu kazališnu zipku hrvatskih amaterskih igrokazačkih društava, kako iz cijele Europe, tako i iz Gradišća se s velikim veseljem vraćaju, izmjenično Petrovišćani i Židanci. Ove subote, od 17 uri, jur po sedmi put će se petrovski glumci predstaviti na hercegovački daska, pod peljanjem voditeljice grupe Ane Škrapić-Timar. Petrovišćani su zadnji put točno pred trimi ljeti gostovali kod prijateljev i onda je Zoltanu Kurczu, glavnomu junaku, podijeljena i posebna nagrada za odličnu glumu. Ovoljetni kusić *Teta Mona iz Arizone* će ponovo invitirati gledatelje k pravoj zabavi, smihu i lipoti gradišćanskohrvatskoga jezika. Naše igrokazače ta dan će još na pozornici pratiti i predstava kazalištarcev iz Bosne i Hercegovine ter Picollo teatar iz Staroga Grada. Zatvaranje festivala slijedit će i ovom prilikom skupno druženje svih Hrvatov iz različitih zemalja u Češkom domu, a vjerujte nam, i ta večer je svaki put neizostavljeni dio ovoga spravišća. *-Tiho-*

Trenutak za pjesmu

jurica čenar

hrvati se

hrvat
se hrva
s hrvatom
za
hrvatstvo
hrvaju se
ki je
hrvatiji

Otvorenje izložbe

Izložba Duje Jurića „MEMO-CHIPS” u Budimpešti

Godine 2009. tadašnja budimpeštanska Akademija likovnih umjetnosti i zagrebačka Akademija likovnih umjetnosti potpisale su ugovor o suradnji koji je bio okrunjen 16. ožujka iste godine otvorenjem izložbe „Suvremeni hrvatski crtež”. Održana je i dvodnevna grafička radionica, te je rektor ALU-a dr. Frigyes König s nekoliko studenata iste godine sudjelovao radionici na otoku Hvaru. Suradnja je postupno dobivala sve veće dimenzije i tako je primjerice lani rektor dr. Frigyes König sa svojim radovima gostovao u zagrebačkoj Galeriji Bačva i bio gost likovne kolonije na Hvaru u Jelsi. Zagrebačka Galerija «Vladimir Buzančić» u više je navrata ugostila mađarske slikare i kipare. Ovoga je puta u glavnom gradu Mađarske gostovao hrvatski slikar Duje Jurić s izložbom Memo-Chips.

U predvorju Sveučilišta likovnih umjetnosti u Budimpešti 28. siječnja otvorena je izložba hrvatskoga slikara razdoblja druge moderne Duje Jurića naslova Memo-Chips. Izložbu su otvorili rektor Sveučilišta dr. Frigyes König i hrvatski veleposlanik u Mađarskoj dr. sc. Gordan Grlić Radman, a o izložbi govorila je kustosica Anita Zlomislčić. Rektor König izrazio je zadovoljstvo što u prostoru Sveučilišta može ugostiti hrvatskog umjetnika svjetskih razmjera, a veleposlanik Grlić Radman izrazio zahvalnost Sveučilištu koje već drugi put ugošćuje izložbe u suradnji s Veleposlanstvom Republike Hrvatske u Mađarskoj. Godine 2010. u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu ostvaren je slikarev megaprojekt, izložene se slike ciklusa Memo-Chips. Mađarskoj kulturnoj javnosti umjetnik se tako predstavio s platnima velikih dimenzija, u kojima istražuje pojam, značenje i mogućnosti slike u novom, informatičkom svijetu. Slike su radene u akriliku na platnu, nastale su nakon slika u Paviljonu i većeg su formata. Prikazane su kao samostalne slike, ili kao poliptici, a spadaju u ciklus Memo-Chips gdje je umjetnik tematizirao, dočarao unutrašnjost računala i čip-estetiku. Slike su oživjele u kontrastu historističkog okruženja, stvarajući poseban ambijentalni svijet aule. Instalacija Duje Jurića svojevrsna je sinteza

Slijeva rektor ALU-a dr. Frigyes König, hrvatski veleposlanik u Mađarskoj dr. sc. Gordan Grlić Radman, suradnica Veleposlanstva Republike Hrvatske Melinda Adam, kustosica izložbe Anita Zlomislčić i hrvatski slikar Duje Jurić

njegova dosadašnjeg rada i eksperimentiranja sa slikom. Izložbu prati dvojezični hrvatsko-engleski katalog u boji. Predgovor potpisuje povjesničarka umjetnosti Anita Zlomislčić, kustosica izložbe i voditeljica Galerije «Vladimir Buzančić».

Kristina Goher

Izložba je bila dobro posjećena

„Sumartonski lepi dečki” u emisiji „Lijepom našom”

Tamburaški sastav „Sumartonski lepi dečki” iz Sumartona 23. veljače 2013. nastupit će u emisiji Hrvatske radio-televizije „Lijepom našom”, u gradu Prelogu (Međimurje), s početkom u 19 sati u Športskoj dvorani SRC-DG-SPORT. Nastup sumartonskih tamburaša u toj poznatoj emisiji ostvarit će se zahvaljujući dobroj suradnji s Turističkom zajednicom grada Preloga.

Među 27 izvođača, u programu će nastupiti Lidija Bajuk, Barbara Othman, Miroslav Škoro, Zlatko Pejaković, Žiga i bandisti te kulturna društva iz Međimurja. Cijena ulaznice iznosi 30 kuna. Pretprodaja karata: Hotel „Panorama” Prelog, Mjenjačnica „Glavina” Prelog, Pizzeria „Ro-Sa” Prelog, Caffè „Kapljica” Prelog, Gradska kavana „Lovac” Prelog, Hotel „Kralj” Donji Kraljevec, Caffè „Lara” Draškovec, Pizzeria „Đani” Kotoriba, Restoran „Opera” Donja Dubrava, Restoran „Fortuna” Mala Subotica, Pizzeria „Green” Podbrest i Turistički ured Čakovec.

Bogatstvo...

Lipotice s bizonjskoga maskenbala

(Foto: Balaž Martinšić)

Gimnazija Sv. Norberta Premonstratenskog u Sambotelu čeka hrvatsku dicu

Od septembra već moguća hrvatska nastava

Lani u novembru na javnoj tribini, ujedno i zadnjoj sjednici Hrvatske samouprave Željezne županije, je pala prvi put konkretna rič za to, u kojoj samboteljskoj školskoj ustanovi bi se mogla ganuti hrvatska nastava, ako ide za sridnje škole i gimnazije. Na tom sastanku je Hilda Bušić-Végh, ravnateljica Gimnazije Sv. Norberta Premonstratenskog, potvrdila da nje škola, ka je u cjelini u održavanju Crikve, s otprtimi rukami čeka hrvatsku dicu. Od zastupnikov je tom prilikom Štefan Krizmanić, predsjednik Hrvatske samouprave Željezne županije, dobio ovlašćenje da začme pregovore u interesu dotičnoga školskoga podučavanja hrvatskoga jezika. O konkretni koraki, dostignuća smo se informirali od nadležnika, za ovoljetnom prvom sjednicom Hrvatske samouprave ove županije, na koj pravoda bilo je spomenuto ponovo i još jednoč hrvatsko aktualno školstvo.

– Na ovoj sjednici sam obavistio sve nazočne da Gimnazija Sv. Norberta Premonstratenskog je predala Vladinomu uredu dokumente da jur od ovoga školskoga ljeta, od septembra bi pokrenula nastavu hrvatskoga, kot narodnosnoga jezika, u svojoj ustanovi. K tomu je potribno minimalno 10–12 učenikov ki će se sada najaviti na ovo školovanje. U pripremi stručnoga programa je nam bio na pomoć gospodin Gabor Győrvári, ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkoga doma Miroslava Krležu u Pečuhu. On je bio isto član naše delegacije, skupa s Mišom Heppom, predsjednikom Hrvatske državne samouprave, ku je 31. januara, u četvrtak, primio i

Štefan Krizmanić

kom. – To je samo jedna mogućnost da hrvatsku nastavu pokrenemo već u ovom školskom ljetu. Realno bi bilo svakako od 2014/15. školskoga ljeta upeljati hrvatski jezik u dotičnu gimnaziju, ali i sad ćemo poiskati sve one ki bi potencionalno mogli dojt u ovu školu. Momentalno u 1. razred čekamo takove učenike, ki jur imaju temelje hrvatskoga jezika, imaju znanja, a od narednoga ljeta bi lako mogli začeti s nultim razredom – je naglasio predsjednik Hrvatske samouprave Željezne županije, dodajući da pedagoški program je gotov, iako je trenutno još nepoznato ime pro-

imati tajedno samo 5–6 uri, ali od 2. godine i šartanjem nultoga razreda, samo od sebe je razumljivo, da će njegovo zapošljavanje biti obavezno i poželjno. Ako ovo aktualno ljetu ne dojde skupa najmanje 10–12 učenikov, onda, kako je rekao Štefan Krizmanić, još većim elanom će morati širiti i propagirati ovu samboteljsku mogućnost, jer prez učnikov nikakove škole neće biti. Hrvatska samouprava Željezne županije će u naredni dani i u pismu poiskati sve mjesne Hrvatske samouprave u dvi županija (Jursko-mošonsko-šopronska i Željezna) ter će i na ov način naznaniti mogućnost daljnega školovanja osnovnoškolarov. – Danas sam na sjednici čuo od jednoga zastupnika da 25 ljet dugo sanjamo od toga da i mi Gradišćanci konačno imamo svoj školski hrvatski centar i sad smo propustili mogućnost. A ja mislim da je to bila i prlje samo sanja, kot i danas. Ova zamisao, kako sam i većputi rekao, nima realiteta. Ako sad nismo gvišni u tom da deset učenikov moremo skupasabrati za hrvatsku nastavu do septembra, onda kako bi mogli biti sigurni da ćemo svako ljetu imati najmanje dvajset školarov za jedan cijeli razred, ne samo za školski predmet hrvatskoga jezika nego za model dvojezičnoga školstva?! – vezao je dalje misli naš sugovornik, ki je još dodao da što naliže sridnjoškolskoga podučavanja hrvatskoga jezika, Gradišće je na dobrom putu. Dogovor stoji, volja je prepoznatljiva, jedino falu dica. Hoće li samboteljska gimnazija od septembra postati novo, konačno sridnješkolsko, hrvatsko gnjazdo, odredit će dojdajući miseci!

– Tiho –

Foto: Barbara Horvat

Ovu gimnaziju jur i sada pohađaju brojni petroviški školari s hrvatskim znanjem

Zoltán Márton Fazekas, prelat Premonstratenskog reda u Čorni, u ime održavatelja gimnazije. On je izrazio svoje zadovoljstvo i veselje, ako se ostvaruje hrvatsko podučavanje školarov med zidinami samboteljske gimnazije – tako je počeo naš razgovor Štefan Krizmanić, ki je naglasio prilikom toga sastanka da u Gradišću u održavanju hrvatskoga jezika, tijekom stoljeća, svenek je veliku ulogu odigrala Crikva i hrvatski farniki. Iako je od Željeznožupanijske Hrvatske sa-

fesora hrvatskoga jezika ki će začeti s djelom. Ako ovo ljetu bude jur dovoljno najavljenih gimnazijalcev, profesor hrvatskoga jezika na početku još neće moći djeliti u punom statusu u gimnaziji, jer će

Hoće li biti od septembra ova gimnazija novo hrvatsko gnjazdo u Sambotelu?

„Krlležin” dobrotvorni bal

Već više desetljeća roditeljska zajednica današnjega Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krlleža”, koji je od srpnja 2012. u održavanju najvišega političkog tijela Hrvata u Mađarskoj, Hrvatske državne samouprave, u pokladnom razdoblju organizira bal čiji je sav prihod namijenjen polaznicima ustanove. Naravno, ako se radi o Hrvatskoj školi, sasvim je jasno kako je taj bal hrvatski. Nekima to teško pada, pa se i danas treba objašnjavati kako se na hrvatskom balu svira hrvatska glazba, ali ako se radi o balu u zgradi Hrvatske škole, ništa nije upitno, bar po mome novinarskom shvaćanju. Nakon ove male digresije vratimo se početnoj misli. Dakle i ove godine roditeljska zajednica, na čelu s Esterom Jukić, čija su dva sina pohađala hrvatski odgojno-obrazovni centar, od vrtića do mature, a treći je danas učenik petoga razreda, pobrinula se kako bi bal bio što uspješniji. Već nekoliko godina zaredom bal se održava u svečanom dvorani Hrvatske škole Miroslava Krlleža. S namjerom kako bi on bio ujedno i prigoda te neformalno druženje pedagoga i roditelja uz dobru hrvatsku glazbu i ukusne zalogaje za koje se brinu roditelji polaznika. U tome se teško uspijeva, što je bjelodano pokazao ovogodišnji bal. Onaj tko je navraćao u školu, pa i pedagoško i tehničko

prošle godine nadmašio je pola milijuna forinti i sav je vraćan, nazovimo to tako, u „školsku blagajnu”. Potrošen je za potrebe školskih priredaba, izleta, razrednih molba... vrtića, stoga je zapanjujući ovakav „neodaziv.” Ili ipak da se pomirimo s činjenicom i kažemo zavaravajući sami sebe, kako je za sve kriva „kriza”. Valjda ne kriza identiteta???

Vrativši se balu održanom 26. siječnja, mi koji smo bili, dobro smo se osjećali, balu je nazočilo vodstvo škole, na čelu s ravnateljem Gaborom Győrvárijem. «Podravkina» izvrsna

svirka, bogata tombola, bife s velikom ponudom sendviča, kolača, pića... Program bala dali su plesači plesne skupine Hrvatske gimnazije koje je za ovu priliku uvježbao nastavnik plesa Đuro Jerant uz pratnju nekoćine članova školskog orkestra kojim ravna profesor Grga Kovač. Prihod ovogodišnjeg bala je iznad 350 tisuća forinti, a među mnogobrojnim sponzorima istaknuo se bračni par József Meggyesi i Ildikó Kerner-Meggyesi, čije dijete pohađa prvi razred Hrvatske škole, oni su osigurali tjedan dana boravka u kampu na Čiovu za dvije osobe. Nagradu je osvojila Réka Gulácsi Šimara. Bal je pomagala udvarska i salantska Hrvatska samouprava sa po 20 tisuća forinti, pečuška s poklonom vrijednim 25 000 tisuća forinti, birjanska i katolijska Hrvatska samouprava s vrijednim darovima...

Među sponzorima uz mnogobrojne roditelje i druge jesu tvrtka Rovitex, i Werner, te obitelj Jovanovics koji su osigurali prekrasnu dekoraciju.

*Foto: Gábor Győrvári
Branka Pavić Blažetin*

osoblje škole, imao je priliku vidjeti koliko su truda uložili roditelji u dekoraciju školskog predvorja i same dvorane u kojoj se održavao bal. Prodano je oko 127 karata za stolovima po 1500 forinti, ali mnogi koji su kupili kartu i zauzeli stol nisu nazočili balu, a u odnosu na prošlu godinu bilo je stotinjak osoba manje. Čemu je to razlog, teško je procijeniti, kriza, nezainteresiranost, hrvatska glazba za koju se brinula «Podravka». Ako se osvrnemo tek na broj polaznika ustanove, radi se o 800 roditelja, isto toliko baka i djedova, tu su i djelatnici škole. Ovih potonjih nije bilo petnaestak, što je za roditelje organizatore bala više nego destimulativno i poražavajuće. Prihod od

I ove godine Racko prelo u Dušniku

Dušnočani su se i ove godine između 23. i 26. siječnja, odnosno 30. siječnja i 2. veljače svake večeri okupljali u mjesnom domu kulture na tradicijskome Rackom prelu, koje se priređuje još od 2006. godine poradi njegovanja i očuvanja običaja, te društvenog okupljanja svih naraštaja od najmlađih do najstarijih. Navedenih su dana priređeni sadržajni programi za djecu, mladež, odrasle i stare, koji su putem svojih kulturnih društava i udruga zajednički sudjelovali u organizaciji, ali i u programu, predstavljanjem običaja, materijalne i duhovne baštine tamošnjih Hrvata, a sve to pomoću tradicijskih predmeta i njihove uporabe. Bila je to ujedno prigoda za druženje i dobru zabavu, i to svake večeri u dupke punoj dvorani doma kulture.

Nakon prvoga dana i otvorenja tradicijskoga prela, 24. siječnja bio je dan vrtičke i školske djece. Trećega dana, 25. siječnja, priređen je samostalni Hrvatski dan u kojem su nastupili: dječja skupina izvela je slavonske plesove s naslovom „Strina-rodo”, Emőke Mihalik i Emilia Šimonić, učenice 5. i 6. razreda, kazivale su dušnočke hrvatske pripovijetke, Plesna grupa „Dušenici” prikazala je bunjevačke plesove „Priko šora...” i splet slavonskih plesova, Tamburaški orkestar „Danubia” hrvatske melodije, učenici 4–6. razreda u njihovoj pratnji otpjevali su hrvatske pjesme pod naslovom „Voda”, a zatim i rackohrvatske pjesme, Pjevački zbor „Pravi biser” izveo je domaće pjesme, Hrvatski izvorni pjevački zbor predstavio se s hrvatskim pjesmama iz Srijema. Iste večeri na balu je svirala dušnočka „Zabavna industrija”. Nije izostalo ni redovito gošćenje, za što su se pobrinule članice Hrvatskog izvornog pjevačkog zbora i članovi KUD-a „Dušenici”, stoga su se nudili ukusni domaći kolači i peciva. Za večeru je

nadmetali domaći proizvođači. Priređeni su još: dan mladeži, lovački i športski dan i dan „Hétszínvirág”, a u okviru narodnosnoga dana 31. siječnja nastupili su domaći Pjevački zbor „Pravi biser” sa zavičajnim pjesmama, Pjevački zbor „Biser” s programom „Krstenje”, zatim plesači njemačke narodnosti iz obližnjeg Seksara, a pod vodstvom Dávida Pozsonyia podučavale su se hrvatske pjesme. Kao i svake večeri, domaćini su okupljene pogostili domaćim pecivima, kolačima i drugim

gastromskim specijalitetima. Svakodnevno se moglo raditi na tkalačkome stanu, presti, vesti i drugi ručni rad, a gosti su dočekani s kuhanim vinom, čajem, kuhanim kukuruzom i kockicama.

Kako nam uz ostalo reče Matija Mandić Goher, ujedno i suorganizatorica priredbe, već po običaju, predzadnje večeri, 1. veljače, priređena je zajednička večera za organizatore, a načelnik sela svima je zahvalio zalaganje i rad, što su pridonijeli uspjehu priredbe.

U okviru tradicijskoga prela održano je već tradicionalno Racko prelo u okviru kojega je nastupio domaći KUD „Dušenici”, a po običaju održano je i natjecanje u krunjenju kukuruza. Za dobro raspoloženje na plesnoj zabavi pobrinula se domaća „Zabavna industrija”.

S. B.

pripremljen pravi gulaš od divljači. Dodajmo kako je pokrovitelj svake večeri bio jedan od seoskih vijećnika, a pokroviteljica hrvatske večeri bila je vijećnica Ágnes Szegedi. U okviru hrvatskog dana, u prostorijama na katu doma kulture priređeno je i kušanje tradicijskih jela te izložba domaćih proizvoda, između ostalog sira, mesnih proizvoda, začina, meda, jela od gljiva, proizvoda od paprike, tjestenine, rukotvorina i drugog – reče nam uz ostalo Matija Mandić Goher, predsjednica tamošnje Hrvatske samouprave. Sa željom da to ubuduće postane tradicijom, uza sudjelovanje glasovitih stručnjaka, održano je i Prvo dušnočko rakijsko natjecanje na kojem su se

Posjet tukuljskih učenika Hrvatskoj gimnaziji

Učenici 8.b razreda (njih dvadeset dvoje) tukuljske Osnovne škole „Sándor Weöres“ 16. siječnja 2013. godine bili su gosti budimpeštanske Hrvatske gimnazije. Budući da se hrvatski jezik već desetljećima predaje u Tukulji, stalno surađujemo, pa svake godine naši učenici sudjeluju na otvorenim danima i sastancima. Imali su mogućnost i priliku preko svojih doživljaja steći nova iskustva, sudjelovali na satima hrvatskoga jezika, tjelesnog odgoja i plesne kulture. Svi su se izvrsno osjećali, naučili su nove plesove i riječi. Iako samo dio razreda uči hrvatski, neki su bili

raspoloženi za gimnaziju i pitali mene: „Mogu li i ja doći u ovu školu?“, a ja rekoh: „Naravno, zato postoji nulti razred.“ Nadam se da ću sljedeće školske godine ovdje opet vidjeti nekoliko učenika iz naše tukuljske škole.

Zahvaljujemo na novčanoj potpori tukuljskoj Hrvatskoj samoupravi, a ne u zadnjem redu, hvala ravnateljici Ani Gojtan, doravnateljici Mariji Šajnović te ravnatelju Miklósu Gicziu i mojoj kolegici Mariji-Prenner Dobóczyk.

Edmond Bende
razrednik

MALA STRANICA

Kakve betege so ludi meli negda i kak su je vraćili

Zob boli: Malo kruha je pojel betežnik i žgenico si je gotnol.

Ledovje bolido: Stopili so čerepa, zamotale ga v krpo i deli so ga pod ledovje.

Sušica: Največ so pomrle od toga betega.

Svrab: Z maščom so mazali telo, v krušnu peč so porinuli betežnika.

Vuše: Vlasi so v logu prale. Petrlom lase mazale.

Bohe: kak so došle, tak so i dišle.

Rana: Lepuho su nametale na rano.

Huda krv: Z pijuvkame su jo vraćili...

Sakupljačica: *Vivijen Ribarić*, kazivač:
Tibor Ribarić

Učenice 3. razreda budimpeštanskog HOŠIG-a

Crna sam i ljubazna,
čarobna i lijepa,
noću sa mnom

kreće Mjesec
sa zvijezdama
oko svijeta.

Luca

KOLJNOF; PRISIKA; NARDA – Po premijeri, prošle nedilje, nove predstave Židanskoga kazališnoga društva, ov vikend se začme i njeva teatarska turneja u naši gradišćanski seli. Komediju u dvj čini od gradišćanskohrvatskoga autora Joške Weidingera, pod naslovom *Nij' sve čemerno ča je hrvatsko!*, najprlje će moći viditi Koljnofci u mjesnom domu kulture ove nedilje (24. II.), početo od 16 uri. Za tajedan dan kazališna kola će stati u susjedstvu Hrvatskoga Židana, u Prisiki. Predstava počinje u 17 uri u domu kulture. 10. marcijūša, u nedilju Židance pelja put na jug Gradišća, i to u Nardu. U 15 uri je predvidjen početak igrokaza u domu kulture.

SUMARTON – Sumartonska udruga vinskih pajdaša organizira izložbu vina 28. veljače u Seoskome domu. Na izložbu se mogu prijaviti vinari koji su članovi udruge i svoja vina proizvode u sumartonskim Kamanovim goricama i Velikome polju. Uzorke treba predati 24. veljače u Seoskome domu od 13 do 18 sati u dvije boce od 0,75 litara. Pristojba je za natjecatelje sumartonske udruge za prvi uzorak 600, za drugi 500, za treći 400, za četvrti 300, za peti 200 forinti, a iznad toga besplatno. Za ostale natjecatelje je 1000 forinta po uzorku. Za predaju uzoraka može se prijaviti kod predsjednika udruge Lajoša Vlašića na telefonu +36 30 237 0829. Proglašenje rezultata bit će priređeno 9. ožujka u 18 sati uza svečano uručenje priznanja i kulturni program.

PODRAVINA – Završen je hrvatsko-mađarski pregled korita rijeke Drave. Stručnjaci dviju zemalja, pod vodstvom Gabora Horvata, pregledali su stanje korita, mjerili učestalost promjene na dionici od 236 kilometara. Pregled je rijeke potreban zbog stalne promjene korita, što prouzrokuju veći valovi, poplave, pa to utječe i na pritoke. Oživljavanje pritoka rijeke Drave započelo je još jeseni prošle godine s potporom Vlade u iznosu od 24 milijardi forinta, koje će pridonijeti i razvoju područja. Prema izjavama Lászlóa Marka, predsjednika Uprave vodoopskrbe južnog Zadunavlja, vodostaj rijeke Drave utječe na korito rijeke na mađarsko-hrvatskoj granici. Ako vodostaj opada, tada ispadaju znatna životna staništa u okolišu, što je nedopustivo. Inače u programu je dobivena potpora od Europske Unije u iznosu od 100 milijuna forinti, što je iskorišteno za kupnju suvremenih uređaja, odnosno iz tih je sredstava obnovljen i brod za mjerenje, što je neophodno za sigurno prometovanje rijekom.

Regionalni hrvatski bal u Barči

U tom se gradu već više od jednoga desetljeća priređuje Hrvatski bal, koji je već tradicionalno unazad nekoliko godina prerastao u regionalni hrvatski bal koji okuplja podravške Hrvate, i njihove prijatelje. Tako je bilo i ove

skoga KUD-a Podravina i Hrvatske samouprave Šomodske županije, goste barčanskog bala pozdravili su Jelica Maćok Čende, predsjednica tamošnje Hrvatske samouprave, Anica Popović Biczak, predsjednica KUD-a Podravina, i Jozo Solga, predsjednik Hrvatske samouprave Šomodske županije. Među gostima bala bili su Ljiljana Pancirov, generalna

konzulica, Mišo Hepp, predsjednik HDS-a, vaša urednica i mnogi drugi koji su pristigli iz svih hrvatskih naselja od Kapuša do Šeljina... Iako je te večeri bio još jedan Hrvatski bal u Podravini, i to u baranjskom Šeljinu, gužve je bilo na oba mjesta.

godine, 9. veljače, kada se svečana dvorana barčanske Gimnazije «Ferenc Széchenyi», u kojoj se drugu godinu zaredom održava spomenuti bal, pokazala premalom da primi sve one koji su mu željeli nazočiti. Okupilo se četrinstotinjak gostiju. U ime organizatora, Hrvatske samouprave grada Barče, barčan-

U svečanom otvaranju bala program su izveli učenici Srednje škole Dráva Völggye, koji uče hrvatski jezik, sa svojom nastavnicom Melitom Popović, a potom je nastupio mjesni KUD Podravina, koji svake godine iznenadi novim i još boljim programom uz pratnju Orkestra Vizin. Članovi KUD-a, njih tridesetak, okupljaju se svake srijede na probama, a s njima

vježba Vesna Velin uz glazbenu pratnju Zoltána Vízvária.

Na ovogodišnjem Barčanskom regionalnom hrvatskom balu svirala su dva orkestra: Orkestar Vizin i virovitički Gašo Band. Orkestar Vizin ne trebamo predstavljati, izvrsni svirači kojima nema premaci ni takmaca nadalje kada je u pitanju izvorna narodna glazba, a Gašo Band je poznat ljubiteljima balskih zabava u Podravini. Česti su gosti martinačkih balova te okupljaju brojne poklonike, i izvrsnom glazbom, pjevanjem i svojom neposrednošću i glazbenim umijećem, toliko potrebnim za dobru zabavu. Band je osnovan daleke 1992. Nakon svih tih godina i brojnih promjena, danas su u njemu:

Damir Mihaljević (Gašo), osnivač sastava, svira klavijature, saks, klarinet, gitaru, bas-gitaru, pjeva... Vrhunski je glazbenik i glavni menadžer sastava. Dubravko Lukić, profesor klarineta u glazbenoj školi, svira solo-gitaru, akustičnu gitaru, bugariju te bas-prim. Pjeva prateće vokale te prvi glas. Zlatko Klement (Zlaja) lead vokal, bubnjar; Ivica Mazal svira harmoniku i klavijature, vokal. Marijan Mihaljević (Gašo) svira kao basist, tamburaš, vokal...

Balska zabava uz glazbu Orkestra Vizin i Gašo Banda postigla je pun pogodak i vjerujem kako će se dugo govoriti o barčanskome Hrvatskom balu. Bogata tombola, s vrijednim nagradama, veseli Podravci, koji ne piju tek mineralnu vodu, mnogo mladih koji poznaju hrvatsku glazbenu scenu, starijih koji vole plesati kola, parova koji su pronašli itekako mnogo nota za sebe... Sve u svemu, zabava koja je potrajala do ranih jutarnjih sati.

Branka Pavić Blažetin

PEČUH, SAMOBOR – Izaslanstvo grada Pečuha, na čelu s predsjednikom gradskog Odbora za obrazovanje i kulturu Péterom Hoppálom, 14. veljače boravilo je u Samoboru, gdje su vođeni razgovori o djelatnosti hrvatsko-mađarske Zaklade Vesna i Zlatko Prica u 2013. godini. Voditeljica je spomenute Zaklade Marica Jelenić, kojoj su mađarski predstavnici uručili dokumente koji potvrđuju da će u rad Zaklade biti uključen i gradić Tar. Spomenuta Zaklada pridonosi razvoju hrvatskih i mađarskih veza, čuva sjećanje na velikog slikara Zlatka Pricu, te njeguje i razvija odnose Samobora i Pečuha, gradova koji su sklopili sporazum o suradnji i prijateljstvu, 2004. godine. Godine 2005. osnivanjem zajedničke Zaklade Zlatko i Vesna Prica najveća se aktivnost odvija preko nje, pa se svake godine preko ljeta u Taru, u kući Zlatka Price održava zajednička likovna kolonija i razni drugi zajednički programi kojima se obogaćuje suradnja dvaju gradova. Prigodom boravka u Samoboru Péter Hoppál zahvalio je na radu dugogodišnjem ravnatelju Zaklade Anti Soriću, koji je umnogome pridonio utemeljenju Zaklade.

Natječaj za skladbe za XIII. Festival bunjevački pisama

Hrvatska glazbena udruga «Festival bunjevački pisama» raspisala je natječaj za skladbe koje će biti izvedene na XIII. Festivalu bunjevački pisama u rujnu ove godine. Natječaj je otvoren do 31. svibnja. Među uvjetima natječaja ističe se da tekst i glazba trebaju predstavljati život i običaje bačkih Bunjevaca, tekst pjesme mora biti pisan ikavicom ili ijekavicom, radovi prethodno ne smiju biti izvođeni, jedan autor može dostaviti najviše tri skladbe, a nakon odabira najboljih radova, stručno povjerenstvo će autore izvijestiti o rezultatima. Festival se organizira isključivo na dragovoljačkim načelima, te se radovi neće honorirati. Autor skladbe koja je odabrana za izvedbu na Festivalu samim njezinim slanjem daje neopozivi pristanak da se skladba studijski snimi i izda na nosaču zvuka i videozapisa radi popularizacije Festivala. Skladbe se mogu slati na adresu Vojislav Temunović, Skerlićeva 17, 24000 Subotica, s naznakom «Za XIII. Festival bunjevački pisama», na HGU FBP, Lajosa Joóa 4a, Subotica, ili na elektroničku adresu: hgu.fbp@gmail.com.

Kobasicijada u Santovu

Iako je lani zbog iznimno hladnog vremena izostala jubilara V. kobasicijada, ove je godine bila više nego uspješna. Umalo dvadeset družina nadmetalo se 19. siječnja u mjesnom domu kulture u pripremanju, odnosno nadijevanju prave bačke i santovačke kobasice, a uz domaće družine došli su i gosti iz bližih i udaljenijih krajeva Mađarske, pa i inozemstva, iz vojvođanske Kupusine, s kojom je ovih

HRVATSKA RADIOTELEVIZIJA
HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO - GRADISČE - ŽUBUŠTVO - GRADISČANSKI HRVATI U SLOVAČKOJ - HRVATSKI KULTURNI SAVEZ U SLOVAČKOJ PREZENTACIJA

JAVNO SNIMANJE TELEVIZIJSKE EMISIJE

LIJEPOM NAŠOM

MOSTOVI KULTURA - BRÜCKEN DER KULTUREN - KULTÚRÁK HÍDJAI - MOSTY KULTŮR

08.03.2013

19:00 - MKB ARENA
Š O P R O N

Tamburaški sastavi, tancoši i klape iz Gradišća
ŠIMA JOVANOVAČ • MAJA ŠUPUT
IVAN ZAK • ANTONIJA ŠOLA
GAZDE • KIĆO SLABINAC

Facebook / Lijepom Našom u Gradišću

dana potpisan i okvirni ugovor o prijateljskoj suradnji. Prema prijavi, tijekom dana pripremljeno je gotovo dvjesto kilograma kobasice. Uz tradicijsku kobasicu, bilo je i prave domaće rakije, dobre vinske kapljice, pa je druženje, koje je počelo u jutarnjim satima, u dobrom raspoloženju potrajalo do večeri, ali samo za one najustrajnije i najizdržljivije. Dodajmo kako je prvo mjesto osvojila družina mjesnog ugostiteljskog objekta Čajana (Teaház), drugo granične policije, a treće družina santovačkih rukometaša.

S. B.

Poklade

Zimu zamjenjuje proljeće, mijenja se priroda, a mi, stavljajući obrazine na lica, štujemo običaje predaka koji su nekoć davno bili

načini i oblici ponašanja kroz koja su oni čuvali povijest, krajeve iz kojih su došli, davne starine i svoju dušu. Danas običaji predaka dobivaju posve drugu dimenziju, vrijeme je ovo trećeg tisućljeća u kojem, prerašavajući se i oblačeći maske, često zaboravljamo kako su poklade i pokladni običaji nekada bili način i filozofija života, duboko ukorijenjeni u tradiciju.

Izvlačeći stare škrinje s tavana i iz podruma, okupljamo se u skupinama i oblačimo odijela, maske, bunde, vadimo buzdovane i proizvođače najglasnijih zvukova: klepkice, čegrtaljke ...

Peku se kolačići, u petak se kuha pače, a u subotu sarma. To se poslužilo gostima koji su za vrijeme trodnevnoga pokladnog veselja navratili nekom domaćinu. Jer za poklade svaki je gost rado viđen gost. S bandašima se išlo od kuće do kuće slaviti poklade. Nije bilo spavanja, slavilo se.

»Bio je velik snig, do tura, šopale su buše cure u snig, a one ne znaju ni što da rade. Tako je to bilo. Bilo je lipo. Veselo je bilo. Nije bilo ko sad. Kadgod davno nije bilo bande, bile su buše i snig i oni koji su ih gledali. Cure su gledale buše, buše ganjaju cure, uzmu jednu pa je ganjaju, a ona cvrči. Sada je sve pomišano«, kazivala mi je Anka Sajčan.

Nestao je stari način života, ostalo je samo

«vrime poklada». Ostala je poneka škrinja s ruhom i rijetka muška ruka koja i danas u dugim zimskim večerima teše masku. Ostali su balovi i maškaranja raznih vrsta. Toliko balova kao nikada do sada. U ušima pak odzvanja čestitka davnih vremena: «Da bude sve živo i zdravo, da bude kokoša i svinja. Neka pivac bude dobar i neka bude puno jaja.»

Vrijeme ovogodišnjih poklada je iza nas.

Na slici: Naš fotoreporter Ákos Kollár fotografirao je maškare u pečuškom Hrvatskom vrtiću Miroslava Krležu: bubamare, tulipane i leptire te njihove tetice.

Branka Pavić Blažetin

Ženske poklade u Katolju

„Oj, Katolju, selo u dva reda, izdaleka ko Pešta izgleda.“

U organizaciji katoljske Hrvatske samouprave, 2. veljače priređene su Ženske poklade u tome malom šokačkohrvatskom naselju. U popodnevnim satima kroza selo je krenula šarolika i vesela povorka koju su činili plesači KUD-a Tanac, svirači Orkestra Vizin, te mladi Katoljci kojima se pridružila i Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske. Povorka je prošla kroz jedan dio sela kada je kiša pala, padala je i susnežica pa su se svi sudionici morali skriti u dom kulture, gdje se zabava nastavila uz pjesmu starijih žena, te ples mladih. Zbog kiše nisu se palile lomače ni na jednom kraju sela. Nije dosta što je kiša padala, nego je grmjelo i sijevalo. Stariji ljudi kažu tako što nisu vidjeli. Stoga su svi žurili u dom kulture kako ne bi pokisle narodne nošnje. Tamo ih je čekao topli čaj i kuhano vino, kolačići i slatkiši. Priređena je i prigodna izložba o životu u Katolju i običajima sela.

Navečer u 18 sati priređen je i kulturni program, gdje su osim sadašnjih članova KUD-a Tanac nastupili i nekadašnji članovi koji se susreću svakoga mjeseca i pripremaju za 25. godišnjicu Društva. Oni su izveli plesove iz Međimurja, a sadašnji članovi pak podravške, bunjevačke i bošnjačke igre, te plesove podravske Šokaca. Nazočnima se u ime organizatora obratila s pozdravnim riječima Ružica Ivanković Kovačević, predsjednica tamošnje Hrvatske samouprave, posebno pozdravljajući gđu Pancirov. Nakon programa slijedilo je druženje uz «Vizinovu» svirku sve do sitnih sati. Svi sudionici i gosti bili su počašćeni večerom koju je kuhao Tomo Divjak i kolačićima koje su pekle Marika Kovač, Anča Ivanković, Marija Gudan.

Guganka

Ženske poklade u Kozaru

„Poklade su, mило janje moje, barem da su u godini troje.“

Dana 3. veljače u Kozaru, slično prošlim godinama, priređene su ženske poklade u organizaciji Hrvatske samouprave. Započelo je u 14 sati kada je mjesni pjevački zbor zajedno sa plesačima KUD-a Tanac i Orkestrom Vizin krenuo po selu i obišao nekoliko kuća pjevajući domaćinima, te plešući u njihovom dvorištu. Naravno, i domaćini su se pripremali i nudili vesele goste kolačima, krafnama, kuhanim vinom i rakijom.

Za Hrvatski glasnik u ime organizatora Marica Katić i Katica Šajnović kažu kako su željeli otići i u Ritić, kozarske vinograde, udaljene od sela nekih dva kilometra. Ali kiša i blato spriječilo ih je u tome. Sjećale su se kako su nekada žene slavile Ženske poklade. Cijelo je selo jedva čekalo da se žene iz Ritića vrate u selo i vesele dalje u tamošnjem „bircuzu“. Baba Treza Lukičina, strina Stana Kokicina, baba Perka Farakaš Vidaković, Anuška Vidaković skupile bi se i po Ritiću bi

„odale“, pred podrumima plesale, te bi svukle svakoga muškarca koji bi tamo zalutao. Imale su i gajdaša kojeg bi pogodile, bio je to Jozo iz Križevaca. Njega nisu dirale, kažu mi moje sugovornice tužeći se kako je Hrvatska samouprava ponovila taj običaj, ali

započeo kulturni program, u kojem je osim Tanaca nastupio i Ženski pjevački zbor „A. Šenoa“. Nakon programa žene (naravno, i muškarci) nastavili su veselje uz glazbu Orkestra Vizin.

V. Velin

nema mladih koji ga žele nastaviti. Nema škole, nema učitelja, intelektualaca koji bi skupili mladi naraštaj. Stoga uvijek pozovu KUD Tanac da ih razveseli, a József Szávai te njegovi plesači i svirači uvijek se rado odazovu i dolaze u Kozar, gdje imaju mnogo prijatelja. Vrativši se u dom kulture, u 17 je sati

Židanska mesopusna povorka

Roža Rumena i Gusti Klinčac stupili u hištvo

dor htio izostati iz ovoga seoskoga specijalnoga pira. Pri crikvi su mladi hižniki, za ke se nigdar ne zna do kraja povorke, čiji su i gdo su, na hrvatskom jeziku izrekli sudbonosni „da“. Potom se je zajafkao glas harmonike, dilili su se kolači svim nazočnim. Suprot hladnoga vrmena veseljaki su pohodili pet ulic, u petournoj povorki, sva srića, nigdor se nije nazimio, zahvaljujući i umjetnim grijanjem. Uvečer u kulturnom domu su Židanski bečari zabavljali veseljake, a mjesni tančoši su dvi koreografije predstavili u svoji maškara. Svi dohotki bala su išli u dobrotvorne svrhe, na račun mjesne škole.

-Tiho-

Foto: Petar Horvat

Mesopusna povorka je u Hrvatskom Židanu u 1990-imi ljeti redovno bila održana, tako je rekao Petar Horvat, ravnatelj kulturnoga doma, a ujedno i glavni organizator ovoga događaja. Atraktivno javno veselje je pak obnovljeno, znova zbudjeno u minuli ljeti. Ljetos jur po jubilarani, peti, put su pohodili maškaranti židanske ulice. Tako je priseg Rože Rumene i Gustija Klinčaca uokviren s marširanjem svatov. Otpodne 9. februara, u subotu, od kulturnoga doma se je ganuo karnevalski šereg, a pred hižami mnogi su veseljake dočekali sa žganom, grofljini, zakipljenim vinom, tejom, kolači, pogačicama. Tako su svi mogli prebrojiti oko dvajset domaćinov, ki su oduševljeno s obilnimi stoli nukali glavne junake, kih je bilo oko osamdeset, jer pravoda nije nig-

Maškare u budimpeštanskome Hrvatskom vrtiću

Svake godine prvoga tjedna u veljače dobra vila proleti nad zgradom budimpeštanskoga Hrvatskog vrtića i rasipa čarobni prašak, pa se vrtić pretvori u svijet bajki. Tako je to bilo i 8. veljače ove godine kada su se djeca za tren prerušila u likove bajke braće Grimm, poznate junake stripova i crtanih filmova. Plesale su bubamare, snjeguljice i vile, bajkovite ljepotice s lepezom iz Kine. Veselilo se i pjevalo, a kako ne bi ni želuci ostali prazni, pobrinule su se „domaće vile“ zvane mame i bake.

Kristina Goher

„Lekovni četrtak” sve popularniji u Pomurju

Nekada u Pomurju najveseliji dan za žene bio je Lekovni četrtak, to ni danas nije drukčije, a u posljednje vrijeme na taj se običaj okupi mnoštvo žena, djevojaka u vinogradu, veseli se sa svojim kolegicama, pajdašicama. Tako je to bilo i 7. veljače u sumartonskim Kamanovim goricama, ali nije bilo drukčije ni u drugim vinogradima hrvatskih mjesta. Lekovni četrtak je i danas simbol dana kada su žene gazde, kada im je sve dopušteno, još i da se rugaju muškarcima.

Žene su iznenadile i predsjednika sumartonske vinske udruge

U sumartonskim Kamanovim goricama nije bilo podruma gdje nije gorjelo svjetlo, što je značilo da su se žene pripremile na veselje s mnoštvo jela, kolača, krafni i, naravno, vina i žganice. Na nekim mjestima je okićena i klijet, a kod nekih je svezana muška lutka, kao znak zastrašivanja za muškarce.

Martin Hederić žene je čekao s ukusnom večerom

Zna se, nekada na Lekovni četrtak nisu puštali muškarce u vinograd, to je bilo veselje isključivo za žene, one su tamo huškale, plesale, pile, ogovarale svoje muževe i muškarce. Ako se neki muškarac zaletio u vinograd, njega su žene uhvatile skinule ga na golo i svezale za drvo, nekoć su ga i popljujele. Prije nekoliko desetljeća nije bilo mnogo hrabrih muškaraca, toga dana nisu išli u vinograd. U

današnjim modernijim vremenima muškarci više nisu izloženi takvim opasnostima, žene ih rado primaju na veselicu, ali trebaju biti u pozadini, služiti žene, kuhati im, točiti im vino. To je činio i Toni Hederić; dok je supruga stigla s posla s prijateljicama on je ispekao prase i pile u pravoj staroj glinenoj zdjeli, čiji su mirisi odmah primamili goste.

Eržebet Varga je pozvala sve članove serdahelskoga pjevačkoga zbora (u kojem i ona pjeva) u svoju klijet, preobukle se u lijepe španjolske plesačice i tako krenule od podruma do podruma. U jednoj klijeti, gdje je svirala živa glazba okupilo se mnoštvo mladih u raznim krinkama, muškarci s perikom, rupcem sakrivali svoje muške crte, za svaki slučaj, ne da se netko sjeti starog običaja skidanja. Bila je to uvodna veselica za Pomurski fašnik.

beta

Koljnofska maškarada

(Slike: Tiho)

Peti put Pomurski fašenk u Pustari

Pokladna veselja nisu zaobišla ni Pomurje. Na mnogim su se mjestima organizirali fašnički balovi, maskenbalovi, uobičajeni ophod fašenka po ulicama, no od svih je ipak bila najveća priredba Pomurski fašenk, koji se priređuje već peti put u Pustari, u suorganizaciji tamošnje Hrvatske samouprave i Hrvatske samouprave Zalske županije. Na fašenk je sudjelovalo mnoštvo Hrvata od najmlađih do najstarijih iz pomurskih hrvatskih naselja, obučeni u tradicionalne i modernije krinke, maske. Mlada i mladoženja, vješ-tice, kanibali, zvijeri, vragovi, anđeli, opatice, dame iz pretprošlog stoljeća, likovi crtanih filmova i razna čudna stvorenja 9. veljače na ulicama sela Pustare tjerali su zimu da nam što prije stigne toplije proljeće.

Snjeguljica i sedam patuljaka

Likovi iz crtanih filmova

Službeni dan fašnika ove godine pao je na 12. veljače, no velika priredba Pomurskoga fašnika održana je u subotu kako bi se moglo opušteno veseliti do zore. Na priredbu svake godine stiže se više maškara, a i više gledatelja, čemu se raduje predsjednica Hrvatske samouprave Biserka Kiš:

– Prije pet godina, kada smo počeli priređivati regionalni fašnik, nismo ni mislili da će biti sve popularniji. Svake godine stiže nam više gostiju u maskama, a i više posjetitelja. Ono čemu se posebno radujem jest da uvijek ima mnogo mladih, pa i na taj način predajemo običaje i mladim naraštajima. Velika nam je pomoć što Županijska samouprava snosi znatan dio troškova priredbe – kazala je predsjednica.

Fašenki su se okupili oko doma kulture i povorka je krenula po ulicama s „bandistima”. Na mnogim su mjestima domačice nudile krafne, rakije i vina, da se fašenki ne prehlade. Vrativši se pred dom kulture, neke su družine

Dame iz Mlinaraca

prikazale program, španjolske su plesačice izvele temperamentni ples, te nastavile kankan plesačice, a dame iz 19. stoljeća izvele su koreografiju s kišobranima, Snjeguljica je štitila svoje patuljke, a pastir svoje guske. Mnoštvo kreativnih maska su izradili sami sudionici, Mlinarčanke su sašile suknje i šešire, Petričani guščeje maske. Mnogi su se pojedinci sjetili zanimljivih krinka, no u davnim, siromašnim vremenima običaj je bio obući tek staru šarenu odjeću.

„Fašenk, fašenk, kurvin sin, se si dekle oženil”, sjećale su se žene stare domaće pjesme i ispričale da su nekoć roditelji trebali udati mlade djevojke do fašenka ako su već imale dvadeset godina, a one djevojke koje se nisu udale, bile su izrugivane upravo na dan fašenka s maškarom mladenke i mladoženje. Katica Reves ovako je govorila o nekadašnjim vremenima: „Išče dok smo bila deca, vek smo se sprajili, pak smo išli od hiže do hiže. Deli smo na obraz canku kaj nas ne spoznaju, ondak so nagađali što je to, petali nas, al nešče neje mogel zdržate pa se smejal, onda bi znali što je to. Ve več to nega, al je i to jako lepo kaj se skupa zijemo mi Hrvati, pak se skupa veselimo – reče gđa

Reves koja je i fanke ispekla za ovu priredbu.

Pošto su se svi sudionici smjestili kod stola, mlade „Pustarčice” su iznenadile sudionike s posebnom plesnom točkom, što su gledatelji nagradili burnim pljeskom. Njima su se pridružili svi ostali, vješ-tice su plesale s anđelima, patuljci sa snjeguljicom, zvijeri s damama, guske s pastirom, vampir sa štrumfetom ... (beta)

Temperamentni kankan izvele su Pustarkinje

Povorka po pustarskim ulicama

Maskenbal u serdahelskoj Hrvatskoj okružnoj osnovnoj školi „Katarina Zrinski”

Maskenbal u Hrvatskoj osnovnoj školi „Nikola Zrinski” u Keresturu

Maskenbal u Santovu

U organizaciji Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu, 11. i 12. veljače priređen je tradicionalni pokladni maskenbal. Zabava je održana u mjesnom domu kulture, već po običaju, prvo za učenike nižih razreda, koji su skloniji maskiranju i maškarama, a drugi dan za učenike viših razreda, kojima je zanimljivije bilo Valentinovo, ples sa srcima i drugi zabavni sadržaji, uza zabavnu glazbu po svome izboru. Naravno, i kod nižih i kod viših razreda bilo je ukusnih sendviča, domaćih kolača i sokova, te nagradne igre. U nižim razredima (na slici) i ove godine kod djevojčica najviše je bilo princeza, ljepotica, čarobnjaka, crvenkapica, a kod dječaka bilo je gusara, razbojnika, ratnika i čovjeka pauka. Maskenbal Hrvatskog vrtića priredit će se 21. veljače, s početkom u 9 sati u klupskoj dvorani doma kulture. (S. B.)

